

**НАЦІОНАЛЬНІ ОЗНАКИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО КОМПОЗИТОРСЬКОГО
СТИЛЮ ЛЕВКА КОЛОДУБА ТА ЇХ ПРОЕКЦІЯ НА СТВОРЕННЯ
УКРАЇНСЬКОГО КЛАРНЕТОВОГО РЕПЕРТУАРУ**

Проблема створення українського репертуару для кларнету та кларнетових ансамблів є актуальною і водночас малодослідженою, оскільки тривалий час залишається поза сферою наукового осмислення вітчизняних музикознавців. Серед митців, які здійснили внесок виняткової ваги у його становлення – визначний митець, педагог, діяч та організатор Левко Колодуб, професор кафедри музично-інформаційних технологій НМАУ, член-кореспондент та дійсний член Академії мистецтв України (2005), народний артист України, лауреат премій ім. Мар'яна та Іванни Коць, ім. Б. Лятошинського, ім. М. Вериківського. Будучи фаховим кларнетистом – виконавцем за освітою і професійним композитором в одній особі, він протягом всього творчого шляху послідовно звертався до оригінальної кларнетової творчості у найрізноманітніших жанрах, його композиції увійшли до виконавських програм солістів та ансамблів за участю кларнета, є традиційною складовою в переліку творів на виконавських конкурсах, що свідчить про їхній технічний рівень, художню вартість та стабільний інтерпретаторський інтерес.

Рівень наукового осмислення проблематики кларнетового мистецтва України ще недостатньо масштабний і вагомий. Окремі методично-виконавські проблеми мистецтва дерев'яних духових інструментів (і кларнету в тому числі) висвітлюють праці К. Бермана, Е. Андреєва, Б. Дікова, Н. Волкова, І. Пушечнікова, Є. Сурженка, В. Березіна [2]. Серед українських дослідників до кларнетової проблематики зверталися В. Апатський [1], В. Слупський [5], М. Денисенко, О. Мельник, Р. Вовк.

З огляду на предмет дослідження, істотною групою праць є дослідження творчості та діяльності Л. Колодуба. Серед них слід виділити монографічні роботи М. Загайкевич (К., 1973), О. Котляревської (К., 2005) [3] та Т. Невінчаної, проблемну статтю В. Слупського з оглядом духового репертуару загалом в доробку композитора та довідник-словник А. Мухи «Композитори України та української діаспори», аналітичні розділи містять публіцистичні нариси А. Мухи, Н. Горюхіної, М. Гордійчука, Ю. Малишева, О. Зінькевич та ін. у періодичних виданнях «Радянська музика», «Музика», «Світовид»¹. Однак більшість з цих праць не претендує на вичерпність та актуальність, спрямованість на аналіз творів композитора, призначених для виконання на кларнеті.

Кларнет у доробку митця у переліку камерних творів для дерев'яних духових інструментів та їхніх ансамблів, що налічує понад 50 позицій, фігурує у

¹ Загайкевич М. Левко Колодуб, К., 1973; Невінчана Т. Л. Колодуб: буклет ВААП, К., 1989; Муха А. «Українська карпатська рапсодія» Л. Колодуба, К., 1963; Горюхіна Н. Первая симфония Л. Колодуба // Сов. музыка, 1960, № 2; Гордійчук М. Симфонія-дума // авт. зб. На музичних дорогах. К., 1973; Малышев Ю. Лев Колодуб // Сов. музыка, 1961, № 6; Загайкевич М. «Незраджена любов» // Музыка, 1985, № 5, Зінькевич О. Авторский концерт Л. Колодуба // Сов. музыка, 1981. № 5; Зінькевич О. Здобутки української симфонії // Світовид, 1992, ч. II.

найрізноманітніших іпостасях, виконавських складах, етнічних та стильових моделях. Так, серед композицій для кларнету і фортепіано, слід виділити «Сказання», «Ескіз в молдавському стилі», «Танець» (що, зокрема, увійшов до збірки «Кларнет», Вип. 3², будучи однією з двох оригінальних українських композицій водночас з «Рапсодією» В. Гомоляки).

Унікальна за сферою тембральних експериментів група для однорідних кларнетових ансамблів включає «Un peu d'impressionne» для 5-ти кларнетів та бас-кларнета, «Романтичну прелюдію» для 4-х кларнетів, 4 п'єси з «Дитячого альбому» для 4-х кларнетів, «Інтермеццо» – для 5-ти кларнетів та бас-кларнета, а також п'єсу «Вечір» для 5-ти кларнетів, бас-кларнета та ударних і композицію «Троїсті музики» для оркестру кларнетів та ударних. Класичні склади дерев'яних духових представлені Тріо, для мішаних ансамблів за участю кларнета композитором створено Тріо-сонату для кларнета, скрипки та органа, «Гуцульські старосвіцькі награвання» та «Українські витинанки» для гобоя або саксофона solo, кларнетів та ударних.

Композиції для кларнета з оркестром також відрізняються широким жанровим спектром: це програмні композиції «Поєма», «Пісня і Танець» (1951), «Молдавський танець» (1973) для кларнета і симфонічного оркестру, Два Концерти для кларнета та камерного оркестру та фортепіано (1995, 2004). Митець також здійснив транскрипцію композиції «Пісня» свого наставника Д. Клебанова для кларнета та фортепіано (2001).

Серед названого переліку різнотипних кларнетових ансамблів Л. Колодуба на себе звертає увагу «Танець» (B-dur, Allegro, 2/4). Це естрадно-концертна мініатюра для кларнета і фортепіано, у якій послідовно збережено паритет партій учасників ансамблю з їхньою яскравою домінантною концертною роллю в окремих розділах.

Зі стильової сторони творові притаманні романтичні установки з огляду на тяжіння до жанрового синтезу та наповнення сформованої академічної композиції концертного типу національним змістом. Фольклорне начало знаходить своє вираження у засобах виразовості (тембральні експерименти, звуконаслідування регіонально-характерного етнічного ансамблю через структуру акордики, штрихи, динамічно-регістрову драматургію) та через принципи розгортання форми й тематичну роботу (мелодико-гармонічна варіантність, контрастне зіставлення структурних складових, почергове домінування учасників ансамблю, функціональна змінність фактурних шарів тощо).

Аналіз кларнетового доробку Л. Колодуба та детальне ознайомлення з принципами оригінального авторського стилю у втіленні художнього задуму (на прикладі кларнетово-фортепіанної композиції «Танець») дає підстави стверджувати, що поєднання в одній творчій особі глибокої обізнаності з особливостями духового виконавства, технічно-виразовими можливостями окремих інструментів та їхнього ансамблевого потенціалу, ґрунтовної композиторської освіти та майстерності у розробці матеріалу створила виняткову базу для формування значного розділу творчості, позначеного органічним синтезом

² Кларнет: учбовий репертуар для музичних училищ. Клавір з додаванням партії кларнета / Ред.-упор. К. Мюльберг. – К. : Музична України, 1981. – С. 35 – 44.

надбань європейського академічного інструменталізму, національного колориту та неповторного авторського стилю. Комплекс цих властивостей надає для кларнета та його ансамблів актуальності у національному та міжнародному обширах.

Список використаної літератури

1. Апатський В. М. Віхи історії духового виконавства в Україні // Музичне виконавство. – Вип. 1. – К., 1999. – С. 9 – 24.
2. Березин В. В. Духовые инструменты в музыкальной культуре классицизма. – М. : ИОСО РАО, 2000. – 385 с.
3. Котляревська О. Левко Миколайович Колодуб – митець сучасності // Левко Колодуб : сторінки творчості (статті, дослідження, спогади) / Науковий вісник НМАУ ім. П. Чайковського : зб. наук. праць. – К., 2005. – Вип. 50. – С. 7 – 13.
4. Польская И. Развитие жанра фортепианного дуэта в австро-немецкой романтической музыке : автореф. дис. канд. искусствоведения: 17.00.02. / Санкт-Петербург. гос. консерватория им. Н. А. Римского-Корсакова. – СПб., 1992. – 22 с.
5. Слупський В. Духові інструменти у творчості Левка Миколайовича Колодуба. В. Слупський // Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського: зб. наук. праць. – К. : НМАУ ім. П. Чайковського, 2004. – Вип. 83. – С. 108 – 113.